

Gradnja povišene gredice u 5 slojeva

Visoku gredicu izrađujemo u jesen ili u proljeće. Jesenska gradnja povoljnija je zbog toga što će se tlo do sadnje malo slegnuti, a u proljeće slegnutu zemlju možemo u potrebnoj mjeri nadopuniti.

Nakon toga slijedi rasprostiranje organskih materijala. Bit toga je da najdonji sloj čine materijali koji najteže trunu, a svaki sloj iznad treba se sastojati od materijala koji se brže raspadaju. Naime, ovo je biološko objašnjenje visoke žardinjere: raspadanjem organskih materijala oslobađa se ugljični dioksid (CO_2) što pomaže asimilaciji biljaka, a toplina koja se oslobađa uslijed truljenja grije sloj u kojem se nalazi korijen biljaka i ubrzava klicanje sjemenki, kao i vegetativni razvoj korijena i dijela biljke iznad zemlje.

Prvi sloj

Ovaj, zbijeni sloj u debljini od 20 cm sastoji se od materijala bogatog celulozom koji ima najdulje vrijeme raspadanja. Imaju li to u vidu, svrsishodno je kroz cijelu godinu skupljati odrezane grane voćki, ostatke od obrezivanja ukrasnih stabala i živica, grane i šibe te lozu. Njih je preporučljivo nasjeckati na komade od 5-10 cm kako bi se sloj što lakše zbio. Na mjestima gdje sloj tla za žardinjeru sadrži lišinke hrušta, svrsishodno je nasuti 10 g/m² Basudina ili Diazinona za dezinfekciju tla. Nakon postavljanja i poravnanja sloja, materijal je potrebno dobro zbiti.

Drugi sloj

Ovaj sloj debljine 20 cm sastoji se od materijala koji se također sporo raspadaju. Ovaj sloj se grije uslijed truljenja i ispušta toplinu u sloj iznad. Tu se mogu pomiješati ljetni organski otpadni materijali, kao što je ljuska graha i graška, kora krumpira ili suncokreta, stabljika kukuruza, usitnjena trska, prešana i iskuhana loza, odrezane stabljike cvijeća, slama te sijeno koje iz nekog razloga više nije prikladno za hranjenje životinja.

I ovaj sloj je potrebno dobro zbiti, a u slučaju da je previše suh, potrebno ga je i zaliti.

Treći sloj

Ovaj 25-30 cm debeli sloj sastoji se od već djelomično trulih materijala. Ako imamo mogućnosti, u blizini išupamo busene trave. Oštrom štikom iz prirodne trave izrežimo komade veličine opeke te ih lopatom izvadimo. Tako će ti komadi biti debljine otprilike 15 cm. Njih, zajedno s travnatom površinom, položimo na drugi sloj.

Treći sloj možemo nadopuniti dodatnim slojem debljine 15 cm, koji se sastoji od pokošene trave, otpalog lišća i borovih iglica. Što je sastav

sloja raznolikiji, tim je veća vjerojatnost da će svaka biljka u žardinjeri pronaći njoj idealne hranjive tvari koje su joj potrebne njezin optimalni rast!

Za izvedbu ovog sloja izričito prikladan bi bio jedan materijal koji se kod nas u vrtlarstvu još uvijek vrlo rijetko koristi, a to je borova kora. U našoj se zemlji nagomilalo više milijuna kubnih metara ovog otpadnog materijala koji je nastao uslijed guljenja importiranih borova. Relativno se lako humificira i od njega se stvara tlo neutralnih kemijskih svojstava. Borova kora prikladna je i za pokrivanje tla jer zadržava vlagu u donjem sloju, sprječava rast korova i biljkama osigurava hranjive tvari. Njena izvanredna osobina je da se po njoj i u suhom i u vlažnom stanju podjednako dobro može hodati, ne praši se i ne onečišćava obuću. U inozemstvu, pogotovo u Sjevernoj Americi, taj se materijal koristi za nasipanje parkova i vrtnih putova. Putovi parka Bijele kuće nisu obloženi asfaltom ili kamenom, nego komadićima borove kore.

Četvrti sloj

Slijedi sloj koji također ima debljinu od 20 cm. Međutim, ovaj se sloj već sastoji od organskih tvari i u njega prodiru biljke dubokih korijena i hrane se njime.

Ako netko ima toliko sreće da za svoj vrt može nabaviti stajsko gnojivo, najbolje da to ovaj sloj napravi od slame i stočnog gnojiva. Za navedene svrhe jako je dobar i materijal koji odgovara uvjetima prirodnog gospodarenja – zreli kompost, koji se može u omjeru od 10% pomiješati s gnojivom peradi, kunića ili golubova.

Kompost pravimo od organskog otpada nastalog u vrtu. U te svrhe odredimo mjesto u jednom skrivenom kutku vrta, gdje ćemo otpad gomilati na hrpu. Neka širina gomile bude metar i pol, a visina 120-150 cm. Međutim, njezina duljina ovisi o tome od toga, koliko otpada nakupite.

Kada dosegne potrebnu visinu, vrh prekrijemo slojem zemlje. U tu zemlju možemo zasaditi čak i neko veliko lisnato povrće (bundevu, dinju) kako bi smo iskoristili prostor koji ta hrpa zauzima.

U kasnu jesen, kada vrtlari već imaju više vremena, možemo prevrnuti materijal kompost-gomile, te ju prozračiti. Time pomažemo mikroorganizmima koji se razmnožavaju u prisustvu kisika i pospješujemo proces truljenja. Još jednim proljetnim okretanjem, za otprilike godinu i pol dana, od organskog materijala dobivamo zreli kompost. Zreli kompost smeće je boje, homogen, bez mirisa (ili pak miriše na svježnu zemlju), rastresit i lako se lopata.

Sadržava sve one hranjive tvari (mikro- i makro-elemente) koje biljke trebaju. Savršeno je pogodan za gnojenje vrtne zemlje i poboljšanje plodnosti tla.

Kompostiranje je postupak koji zahtijeva puno vremena i prostora, ne govoreći o tome da prevrtanje komposta zahtijeva popriličnu fizičku snagu: zato se po svijetu raširila metoda usitnjavanja organskog materijala koja

se provodi prije kompostiranja. U te svrhe razvijeni su tehnički napredni strojevi. Oni rade na pogon benzinskog ili električnog motora, zahtijevaju manju fizičku snagu, a organski materijal kidaju i sjeckaju na veličinu od nekoliko milimetara. Uslijed navedenoga, gljivice i bakterije mogu napasti materijal po većoj površini koji se tada humificira u kraćem vremenu. Tako usitnjen organski materijal zahtijeva mnogo manje prostora, a skraćuje se i vrijeme raspadanja: na taj način, kompost se u ljetnom razdoblju može proizvesti za 6-8 tjedana.

Za skladištenje i sazrijevanje komposta u zadnje se vrijeme proizvode svrsishodna sredstva. Sastoje se od plastičnih elemenata te ih padaline i vlaga u materijalu komposta ne mogu korodirati. Imaju još i tu prednost da se kompostiranje u njima može kontinuirano provoditi: na vrh se stavlja svjež organski materijal, a na dnu se - kroz mala vratašca - uklanja gotov kompost. Od čega se može raditi kompost? Od svih vrsta raspadajućih organskih materijala! Oni uključuju: grah i grašak, peteljke krumpira, pokošenu travu, korov koji ne sadrži zrelo sjeme, otpad nastao pri obrezivanju loze i voćki, kuhinjski otpad, pepeo iz drvenih peći itd.

Zato što ne trunu, u kompost ne smiju dospjeti materijali kao što su kamen, građevinska štuta, gašeno vapno, komadi keramike, staklo i konzerve. Materijal plastičnih folija (vrećice od mlijeka, vrećice od vrhnja) nije organski, što znači da se ni one ne raspadaju te, prema tome, ne idu u kompost!

U kompost nemojte stavljati bolesne dijelove biljaka jer one „prežive“ čak i uz priličnu visoku temperaturu truljenja te mogu zaraziti biljke kada ponovno dospiju u plodno tlo. Slična je situacija i sa sjemenjem korova. Prema tome, ocvali korov najbolje je spaliti. Ne zaboravite, jedan jedini zreli korov može razviti čak do milijun sjemenki!

Potrebno je pobrinuti se da u kompost ne dopijer niti lišće oraha i divljeg kestena. Naime, oni sadrže tvar koja dolaskom u tlo sprječava ulogu nevidljivih, ali vrlo korisnih organizama (gljivice, bakterije) te umanjuju plodnost tla.

Peti sloj

Ovaj gornji, 20 cm debeli plodonosni sloj je tlo dobiveno s mjesta visoke žardinjere: u to uraste korijenje većine uzgajanog povrća. Treba se potruditi da fizičko, kemijsko i biološko stanje tog gornjeg sloja bude optimalno.

Fizička konstrukcija tla dobra je onda, kada se sastoji od trajnih sitnih mrvica, uslijed čega dobro skladišti vodu, ali relativno lako propušta višak nepotrebne vlage. Neka se u njemu nalazi dovoljno zraka (kisika) potrebnog za životne funkcije korijenja i hranjenje biljaka obiljem hranjivih tvari.

Dobro plodno tlo hranjive tvari sadrži u prihvatljivom obliku. Jako je bitno kemijsko svojstvo tla. U visokim žardinjerama većina se uzgajanih biljaka razvija dobro u neutralnom (pH 7,0) ili u blago ili blago kiselom

tlu. Zato u pretjerano alkalno (pH 8,0 – 10,0) ili previše kiselo (pH 4,5 – 6,5) tlo treba umiješati tvari za poboljšanje njezinog stanja.

Biološko stanje tla povoljno je onda, kada se u njemu biološki procesi odvijaju intenzivno i kada u njemu ima puno mikroorganizama. Kišna glista rado je višen gost u žardinjerama, jer popravlja plodnost tla. Međutim, manje se trebamo veseliti štetnim insektima (rovcima, klisnjaku, hruštu) u gornjem tlu žardinjere, jer oni grizu korijen biljaka ili oštećuju dijelove biljaka iznad površine tla. Protiv njih se možemo boriti zamkama, ili - ako ne postoje druge mogućnosti - sredstvima za dezinfekciju tla.

Prije no izvedemo gornji sloj, tlo dobiveno s mjesta žardinjere potrebno je popraviti. U te svrhe možemo koristiti mnogobrojne materijale.

Prah kamenog vapna ili vapneni mulj iz šerana popravlja kiselost tla i uspostavlja kemijsku ravnotežu. Prije uporabe obavimo laboratorijsko ispitivanje tla i na osnovu toga odredimo količinu materijala potrebnu za popravak stanja tla.

Pijesak je najbolji dodatak previše vezanom tlu. Hranjive tvari sadrži u vrlo ograničenim količinama, ali popravlja propusnost vode i smanjuje vezanost tla. Kako je među zrnima pijeska puno zraka, pjeskovito tlo se u proljeće brže zagrijava, a klicanje i razvoj u njima započinje ranije u usporedbi s vezanim, nabijenim tlom.

Treset je također prikladan za popravak konzistencije vezanog tla, ali je miješanje treseta s jako rastresitom zemljom također svrsishodno. On svojom gustoćom usporava isušenje zemlje jer vlagu nagomilanu u vlaknima postupno predaje zrnima tla u okruženju te ujednačuje opskrbu biljaka vodom. Popravlja vezanost rastresite, a smanjuje nabijenost vezane zemlje.

Miješanjem treseta moguće je regulirati i kemijsko svojstvo tla. Jako kiseli treset kod nas se dobiva na malo mjesta (u Osliju, na primjer, treset ima pH 4,0 – 4,5), ali takav treset značajno popravlja stanje alkalnog, vapnenog tla. Većina našeg treseta blago je kiselog, odnosno neutralnog kemijskog svojstva.

Perlit i zeolit prirodne su mineralne tvari koje, miješajući se s tlom, popravljaju njegovu fizičku strukturu i povećavaju sposobnost zadržavanja vode. Tzv. nabubreni vrtni perlit ima izrazito povoljan učinak u popravljanju stanja vezane zemlje.

Alginit je sediment koji sadrži puno hranjivih tvari i mikroelemenata, koji - prema iskustvima uzgajivača - tkivo biljaka čini čvršćim i otpornijim. Alginit koji sadrži veću količinu vapna dobro popravlja kemijska svojstva kiselog tla.

Bio-humus je gnojivo velike vrijednosti koje se proizvodi razmnožavanjem glista. Potpuno je bez mirisa, smeđe je boje i u obliku praha te ne

povećava samo količinu organskih tvari u tlu, već biljke opskrbljuje sa svim potrebnim hranjivim tvarima. U gornji sloj tla svrsishodno je umiješati 2-3 kg bio-humusa po četvornom metru.

Terra Vita i mješavine zemlje pod drugim nazivima također daju korisne organske i hranjive tvari.

Cofuna je također rasprostranjen materijal koji je vrlo koristan za kondicioniranje tla i koji sadrži velike količine mikroorganizama te oko 20% organskog gnojiva (uglavnom iz izvora peradi). Svoj učinak razvija tako da aktivira hranjive tvari koje se nalaze u tlu, ali ih biljke iz nekog razloga nisu apsorbirale.

Još nešto o zemlji za visoke žardinjere! Potrebno je računati na to da će se tlo žardinjere u vegetacijskom razdoblju zgusnuti i uslijed toga tonuti. To je prirodna pojava i nastaje uglavnom uslijed truljenja prvog i drugog sloja. Zato je jako bitno da ta dva sloja nakon postavljanja temeljito nabijemo, a gornji, peti sloj, naspemo sve do ruba okvira žardinjere. Ako visoku žardinjeru gradimo u jesen, potrebno je dodati još zemlje na hrpicu. U proljeće, pri obradi gornjeg sloja, potrebno je nadoknaditi zemlju koja je nestala uslijed potonuća.

Razlika u razini zemlje od jeseni do proljeća može biti i 25-30 cm.

<http://www.szabadfold.hu/>_____:

Gazda Bálint visoke žardinjere preporučuje onima, koji žele imati svjež, zdrave namirnice. Žardinjeru mogu obrađivati ne samo oni koji nisu sposobni savijati se ili ćiati, već i osobe s ograničenim kretanjem i one u invalidskim kolicima.

Ovaj način obrade vrta širi se po svijetu, po gradovima te svuda gdje je ovakav način obrade bio potreban. Zanimljivost je da se žardinjera pojavila i u dvorištu Bijele Kuće, jer je supruga predsjednika Obame ovu ideju smatrala zanimljivom.

Izvor: Bálintgazda.hu